

U SRCU

SUMATRE

Viktor Lazić

Laguna

Copyright © 2011, Viktor Lazić
Copyright © 2011 ovog izdanja, LAGUNA

*Ovu knjigu posvećujem svima koji su strancu
pružili ruku i parče hleba ili šaku pirinča.*
Viktor Lazić

PUTNIK

*Idem slobodno,
niko mi nije odneo
da ljubim tužnu moć.
Raširim ruke, ali ne u zore
nego u more i noć.*

*Osmehom ulazim, stigao ma kud,
u tužne i bolne jave.
Kad volim meni i gresi svud
nebesa pletu,
oko radosno pognute glave.*

*Ostavljam bolnim osmehom san,
da prođe i ode i mre.
Ljubav je put beskrajan
na kom je dozvoljeno sve.*

*Ne žalim ni tebe ni sebe ja,
i smešim se na daljine.
Umor mi samo u očima sja,
I sve što ištem od tebe
to je: časak dva
tišine, tišine.*

Miloš Crnjanski

SADRŽAJ

(sa muzikom koju je autor slušao za vreme pisanja)

1. UVOD – KAKO SAM ZAVRŠIO NA SUMATRI 11
Muzika: *Antonio Vivaldi – Four Seasons (Autumn)*
2. INDONEZIJA – ZAGRLJAJ EKVATORA 19
Muzika: *Claude Debussy – Clair de Lune*
3. METROPOLA NADOMAK DŽUNGLE – MEDAN 39
Muzika: *Ludwig van Beethoven – The Moonlight Sonata*
4. GUSARSKI PRIRUČNIK 71
Muzika: *Vanessa Mae – Storm*
5. DŽUNGLA, ORANGUTANI I RAFLESIJA 109
Muzika: *Luciano Pavarotti – Vincero, Giuseppe Tartini – Devil's Trill Sonata*
6. BESANE NOĆI SA PLEMENOM BATAK 131
Muzika: *Andrea Bocelli – Con te partiro, Pyotr Ilyich Tchaikovsky – The Nutcracker*
7. DONAU TOBA – ERUPCIJA KOJU JE ZEMLJA UPAMTILA. .145
Muzika: *Igor Stravinsky – The Rite of Spring*
8. LJUDETINA NA TANJIRU 161
Muzika: *Symphony No. 3 in E flat major "Eroica" – Ludwig Van Beethoven*

9.	BEKSTVO SA VENČANJA	183
	Muzika: <i>Piano Concerto No. 20 in D minor – Wolfgang Amadeus Mozart</i>	
10.	ŽENA VRTI GDE BURGIIJA NEĆE – PLEME	
	MATRIJARHATA	201
	Muzika: <i>Piano Sonata No. 23 in F minor "Appassionata" – Ludwig Van Beethoven</i>	
11.	MERAPI, VULKAN U KOJI SVI VERUJU.	235
	Muzika: <i>Concerto for Orchestra – Béla Bartók</i>	
12.	U OPASNIM DUBINAMA OKEANA	257
	Muzika: <i>Préludes, Book 1 – Claude Debussy</i>	
	ZAHVALNOST	265
	O AUTORU.	267

1. UVOD – KAKO SAM ZAVRŠIO NA SUMATRI

Na Indoneziju sam krenuo zbog Crnjanskog. Naslućivao sam rajske plaže, ali ni izbliza sve ostalo sa čim sam se susreo.

Razglas me je trgao: došlo je vreme za ukrcavanje. Iz vazduha kopno izgleda kao kap vode rasuta po kadi. Okean se gibao. Jezici su se mešali nalik prastarim eliksirima. Miris reči me je obuzimao. Osećao sam prisustvo mnogih mesta i njihovo dozivanje. Jedan huk iz daleke Venecuele, zvuk Anđeoskih vodopada* pronašao je puteljak do mene kao i osmesi indijanskih kipova sa Uskršnjeg ostrva**.

Tehnologija, čini mi se, suviše lako ljude baca na nebo. U stalnom pokretu, svet kao da miruje. U daljini nazirem pozdrav nepoznatih predela i ljudi. Ljuštim ih kao orangutan banane.

* Na vrh najvećih vodopada na svetu prvi se spustio avionom Džimi Ejndžel 1932. godine, tražeći zlato. Zaglavljen u blato, jedanaest dana se probijao kroz gusto rastinje džungle ne bi li se domogao civilizacije.

** Ne zna se kada je i zbog čega napravljeno osamsto veličanstvenih kipova. Postoji teorija (*Diamond*) da su meštani uništili prirodu sečom šuma i neodgovornom obradom zemlje, što je uzrokovalo opšti pomor, kanibalizam i građanske ratove u kojima je većina ljudi stradala još pre dolaska Evropljana.

Avionski let je niz lekcija iz geografije*. U galaksiji ne postoji visoko i nisko. Pogled na Zemlju se rasteže. Hrlimo ka vazduhu. Na ekranu pratim putanju do mesta gde sirene izviruju svojim lavovskim glavama – *Singa-pura!*

Pitam se da li je skalamerija u kojoj letim čudo čoveka ili prirode? Voleo bih da poljubim ruke koje su ovo stvorile. Sa lakoćom prepoznajem geografske motive od Frankfurta do Irana, kada se sudarismo sa spuštanjem mraka. Krećemo se u suprotnim smerovima, ja u ovaj aluminijumskoj kutiji i noć.

- Dobar dan, Zemljo.
- Dobar dan, Viktoro.
- Kako si od jutros?
- Srećan sam što putujem.
- Srećna sam što putuješ.
- I što te upoznajem.
- I što me upoznaješ.

Posmatrao sam je kao prijatelja kome dođoh u posetu, kao da nisam poleteo sa nje, kao da je tek sad vidim posle dugo vremena. Pogled se širio prostranstvom, sve dublje u dan i u mrak. Zagrljaj linijom avionskog leta, od banatskih ravnica, Sirijske pustinje, dalje preko Andamanskih ostrva. Pogled se vrti kao laso oko reke koja meandrira. Sudar zemljišta i crnice sa Crnim morem, preplitanje i mirenje elemenata. Dve usamljene jahte u središtu plavetnila. Udaljene su a povezane tamnoplavom bojom kao koncem od kraja do kraja postojanja. Beličaste lađe kao čipkice na veličanstveno ispletenom stolnjaku. Iznad njih nebo i mi. Gledam ih, i one mene vide.

* U nekim američkim državama u sklopu redovnih časova geografije uključeno je i preletanje avionom prirodnih znamenitosti o kojima se uči, na primer kanjona reke Kolorado.

Planeta, elegantno popunjena dama, neće im pružiti priliku da se međusobno ugledaju.

- Mnogo je vremena prošlo – rekoh Zemlji.
- Nije. Mnogo života sekunda je vremena.

Sa Vihorom pod ruku

Vinda* – „Vetrovita“ – bila je vihor mojih snova. To je Indonežanka koja je živela u mom komšiluku a u koju sam se zaljubio kao dvanaestogodišnjak. Dugo sam čekao u zasedi trenutak kada će elegantnim hodom da prođe stepeništem koji kroz moje dvorište vodi u tajanstveno skrovište, u njeno stanište. Glancao sam kristalno čisti mermer ne bih li imao izgovor da budem što bliže ostacima njenog hoda, ne bih li povećao šanse za eventualni susret koji je u sebi svaki put imao ponešto elegancije i strahote balinežanskih plesova.

Teško je zaboraviti prvi poljubac egzotične lepogjke. Njene sestre su nas bodrile i navijale. Bilo je više nežnosti, crvenila, stida i strasti u tom jednom dodiru njenog obraza nego u mnogo kasnijih poljubaca. Zvuk klavira na kome je svirala i dalje odjekuje mojom ulicom. Nisam se odmah usudio da joj patetično recitujem ljubavne pesme. Zato sam iz sveg grla vikao rodoljubive, umirao za otadžbinu sa neviđenom strašću i saživljavao se sa bezbroj junaka poginulih na bojnopolju. Ginuo sam u toj poeziji svakodnevno, što od stihova, što od njenog pogleda. Kada je nepovratno otišla, ruka u vazduhu, pružena ka njenom licu, i čudna misao zaglavili su se u dubinama stihova Crnjanskog:

* Eng.: *wind* – vetar, vihor.

Sad smo bezbrižni, laki i nežni.

*Pomislimo: kako su tihi, snežni vrhovi Urala.**

Mislima i dušom preletalo je dečije srce sa kraja na kraj sveta i postojanja. Oblak slutnje, pomalo nirvanističkih težnji, lebdeo je oko usijane glave koja se nije usuđivala da mašta o odlasku u daleke predele. Na sreću, nije potrebno da o želji mislimo da bi postojala.

Mnogo kasnije, Ural je prošao ispod mojih nogu i sada mogu da kažem da sam spoznao vrednost svakog trenutka u kojem šćućureni leže njegovi tihi, snežni vrhovi, spojeni sa daljinama Sumatre. Prozori gulaga, nemirna brda, reke, cvrkut ptica i udaljena nada, kao fatamorgana.

Emocije i snovi padaju u zaborav; katkad se tek stresu i podignu u vihor, nalik prašini na starim knjigama. Kada sam saznao da postoji iznenadna i sasvim malena mogućnost da na Sumatru zaista kročim, znao sam da je Sumatra *moja*. Da mi je suđena.

Više meseci kovao sam plan koji me je vodio u Južnu Ameriku, kada je iskrsla prilika... jeftina avionska karta ka suprotnom delu planete. Odbacio sam sve planove, otvorio atlas i, ugledavši obrise magičnog ostrva, shvatio da sam za pokret već spreman. Osećaj sudbine i moranja.

Sumatra Crnjanskog bilo je sve moje znanje o ovom delu sveta, naizust naučeno srcem. Osećao sam da je svaki pedalj te zemlje povezan sa mnom u višeznačnosti smisla i bića. Bio sam spreman da dozvolim putevima punim rupa, džunglama punim smisla i providenju da budu moj vodič.

Uzbudljivi dani kotrljali su se redosledom van moje volje. Putovanje je otpočelo u Singapuru, venčanom drugu

* Miloš Crnjanski, *Sumatra*.

Sumatre. Pre više od šest vekova, posle teškog nevremena, sumatranski princ Sang Najla Utama iskrcao se u blizini mesta na koje sam i ja sleteo. Ugledao je kako čudovište izlazi iz mora i viknuo: *Singha!* – „Lav!“* Grandiozno biće opisali su kao lava sa telom sirene... ili sirenu sa glavom lava? Ponosno i uzvišeno, nestalo je u talasima, ali ne i iz sećanja mladog princa. Ostrvu na vrhu Malajskog poluostrva, raskrsnici puteva i kultura, dao je naziv po toj carici morskih voda: Singapur. Sirena-lav je simbol ovog bogatog grada. Činilo mi se da vidim tog golišavog princa, njegov izraz lica, masnu, crnu dugu kosu i oštar pogled. Kada sam sleteo, on me je prvi dočekao i pozdravio. Nije me puštao sve dok me nije proveo po svojoj rodnoj grudi, čarobnoj Sumatri. Možda ga je upravo Crnjanski poslao? Ima li više reči ili ljudi? Crnjanski nikada nije bio tamo. Evo, ja ga vodim.

Tek posle tumaranja njenim džunglama i plemenima, osetio sam da zaslužujem naziv putnika. Tajland je za mene bio mala matura, Sumatra velika. Ona me je protresla i osvestila. Kada sam se od nje udaljavo, u glavi se formirala misao: *Sumatra, to sam ja*.

* Naučnici tvrde da lavovi nikada nisu živeli u ovom delu sveta, već da su princ i njegova posada videli malajskog tigra.